

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A TREIA

HOTĂRÂREA
din 9 iulie 2013
În Cauza Bobeș împotriva României
(Cererea nr. 29752/05)
Strasbourg

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Bobeș împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Corneliu Bîrsan, Ján Šikuta, Luis López Guerra, Kristina Pardalos, Johannes Silvis, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*, după ce a deliberat în camera de consiliu, la 18 iunie 2013, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 29752/05 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, doamna Florentina Bobeș („reclamanta”), a sesizat Curtea la 10 august 2005 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Reclamanta a fost reprezentată de M. Livescu, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul invocă o încălcare a principiului egalității armelor în procesul penal, prin faptul că nu a putut să adreseze întrebări persoanei care a depus plângerea penală aflată la originea condamnării sale.

4. La 7 ianuarie 2009, cererea a fost comunicată Guvernului. În conformitate cu art. 29 § 1 din Convenție, s-a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună de către Cameră.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamanta s-a născut în anul 1953 și locuiește la Orlești.

6. Între 1995 și 2001, reclamanta a fost contabilă unei societăți comerciale al cărei administrator și acționar principal a fost numită G.V. Începând cu luna noiembrie 2000, timp de un an, reclamanta a fost mandatată să administreze societatea din cauza stării de sănătate a lui G.V., care a necesitat spitalizări repetate.

7. În ianuarie 2002, G.V. a depus plângere penală în fața parchetului împotriva reclamantei pentru înșelăciune, fals în înscrisuri și gestiune frauduloasă. Ea o a acuza că a sustras mai multe sume de bani din contabilitatea societății și, astfel, a provocat un prejudiciu societății de aproximativ 33 milioane lei (ROL), echivalentul a aproximativ 1 000 euro (EUR). Ulterior, G.V. a dat două noi declarații în fața parchetului indicând faptul că reclamanta a falsificat mai multe ordine de plată și a sustras banii astfel obținuți. Ea a solicitat o expertiză contabilă pentru a determina întinderea prejudiciului.

8. Reclamanta a negat în fața parchetului toate acuzațiile. A afirmat că i-a remis banii proveniți din ordinele de plată lui G.V., la domiciliul acesteia din urmă. Reclamanta a precizat că, date fiind încrederea și prietenia care o legau de G.V. și luând în considerare starea acesteia de sănătate, nu i-a cerut să semneze ordinele respective. A mai adăugat că o parte din bani i-a dat-o lui G.I., soțul lui G.V. În final, reclamanta a solicitat o nouă audiere a lui G.V., o confruntare cu aceasta și ascultarea părinților lui G.V. care, potrivit reclamantei, au asistat de mai multe ori la momentul în care a predat sumele în litigiu.

9. Expertul contabil a concluzionat că, întocmind și semnând în locul lui G.V. ordine de plată, reclamanta ar fi cauzat societății un prejudiciu de aproximativ 78 milioane de ROL, echivalentul a aproximativ 2 000 EUR.

10. Prin rechizitoriul din 24 aprilie 2002, parchetul a trimis-o în judecată pe reclamantă în fața Judecătorei Vâlcea pentru înșelăciune, fals în înscrisuri și gestiune frauduloasă. Parchetul a respins solicitările reclamantei, argumentând că, având în vedere probele din dosar și declarațiile părților, confruntarea cu G.V., ascultarea sa și a părinților acesteia erau inutile. Parchetul a propus ascultarea unui singur martor, G.I., soțul lui G.V.

11. În ședința din 25 iunie 2003, G.I. a fost audiat în prezența reclamantei și a avocatului acesteia. El a confirmat existența unor relații de prietenie cu reclamanta și faptul că, în perioada în care soția sa a fost bolnavă, reclamanta a remis în mod repetat sume de bani care proveneau de la societate. G.I. a precizat că pentru sumele respective a semnat ordinele de plată întocmite de reclamantă, care, totodată, le-a făcut mai multe vizite la domiciliu pentru a-i da soției sale sume de bani. G.V. a fost prezentă la audieri în calitate de reprezentant al societății.

12. La solicitarea reclamantei, s-a dispus o nouă expertiză. Expertul a concluzionat că gestiunea societății, în lipsa lui G.V., nu a provocat niciun prejudiciu nici pentru societate, nici pentru asociații.

13. O a treia expertiză dispusă de instanță a ajuns la concluzia că prejudiciul se ridică la aproximativ 73 milioane lei, adică aproximativ 1 900 EUR. Unul dintre experți a opinat că prejudiciul era mai mic, de aproximativ 30 milioane ROL, adică aproximativ 750 EUR.

14. La 9 iunie 2004, reclamanta a solicitat instanței ascultarea lui G.V. Reclamanta susținea că rezultatele celor trei expertize erau contradictorii și considera că era necesară ascultarea lui G.V. pentru a se clarifica o serie de elemente factuale privind gestiunea societății, inclusiv circumstanțele în care ar fi adus la domiciliul acesteia banii care lipseau din conturile societății. De asemenea, a adus o serie de critici în privința concluziilor celei de-a treia expertize și a solicitat explicații cu privire la metoda de calculare a prejudiciului.

15. Instanța a respins cererea privind ascultarea lui G.V. fără a oferi vreun motiv. De asemenea, a respins cererea referitoare la a treia expertiză.

16. Prin hotărârea din 23 iunie 2004, reclamanta a fost condamnată la o pedeapsă cu închisoarea cu suspendare între 8 luni și 2 ani pentru înșelăciune, fals în înscrisuri și gestiune frauduloasă. Instanța a confirmat acuzațiile aduse de G.V. împotriva reclamantei și a concluzionat că aceasta din urmă a întocmit 19 ordine de plată în sumă totală de 78 milioane de ROL, sumă care nu a fost niciodată remisă asociaților societății și pe care și-a însușit-o. Reclamanta a fost condamnată să plătească această sumă drept compensație pentru prejudiciul material.

17. Reclamanta a introdus apel împotriva hotărârii, susținând în special că nu a avut posibilitatea de a-i adresa întrebări lui G.V. pentru a demonstra că ea îi predase sumele în litigiu. Reclamanta a reamintit că G.V. nu a fost audiată decât de parchet și acest fapt s-a produs în absența sa, fără ca principiul contradictorialității să fie respectat. Reclamanta a citat art. 6 § 3 lit. d) din Convenția europeană a drepturilor omului în sprijinul acestei solicitări.

18. Tribunalul Vâlcea, competent să se pronunțe asupra apelului, a admis cererea de audiere a lui G.V. Deși a fost citată în mod obișnuit, aceasta nu s-a prezentat la ședința din 10 noiembrie 2004. Ea a depus la dosar un certificat medical și o scrisoare în atenția instanței. Certificatul indica faptul că urmează un tratament hormonal în urma unui cancer la sân și că i s-a recomandat repaosul. În scrisoare, G.V. afirma că nu a putut să se prezinte din cauza sănătății sale și o acuza pe reclamantă că a solicitat ascultarea cu singurul scop de a-i afecta sănătatea și de a o șicana. Reclamanta a insistat în fața instanței ca G.V. să fie audiată, furnizând o declarație extrajudiciară a unei terțe persoane din care reieșea că G.V. a fost văzută în mod regulat deplasându-se în afara domiciliului. Instanța a renunțat să o mai audieze pe G.V., pe motiv că aceasta era în imposibilitatea de a se prezenta în ședință.

19. Prin decizia din 24 noiembrie 2004, tribunalul a menținut condamnarea, dar a diminuat durata pedepsei aplicate reclamantei. Instanța a reamintit că ascultarea lui G.V. nu a fost posibilă din cauza stării acesteia de sănătate, dar a constatat că afirmațiile ei în fața procurorului erau coroborate cu alte probe din dosar și, în special, cu prima expertiză contabilă.

20. Reclamanta a formulat recurs împotriva acestei decizii, invocând din nou încălcarea principiului egalității armelor, garantat de articolul menționat anterior din Convenție, ca urmare a imposibilității de a obține convocarea lui G.V.

21. Prin decizia definitivă din 15 februarie 2005, Curtea de Apel Pitești a respins recursul. Instanța a constatat că, având în vedere probele din dosar, „nu există nicio îndoială că reclamanta a comis faptele pentru care a fost condamnată”. În motivarea hotărârii nu era inclusă nicio mențiune referitoare la argumentul invocat de reclamantă, cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 3 lit. d) din Convenție.

II. Dreptul intern relevant

22. Art. 63 din Codul de procedură penală (C.proc. pen.) nu atribuie nicio valoare de probă mai dinainte stabilită elementelor de probă depuse la dosarul unei anchete. Instanțele apreciază liber valoarea fiecăruia dintre elementele de probă în funcție de convingerea lor intimă și de conștiința lor, în lumina tuturor probelor de la dosar.

23. Art. 86 C.proc. pen. și art. 327 C.proc. pen. prevăd că instanța procedează la ascultarea martorilor după ce îl ascultă pe inculpat și pe celelalte părți la procedură. Fiecare martor este invitat să spună tot ce știe despre faptele care fac obiectul cauzei, apoi președintele și ceilalți membri ai completului de judecată, urmași de procuror, pot să îi adreseze întrebări. Atunci când nu mai au întrebări să îi adreseze, partea care a propus să fie audiat și toți ceilalți participanți la procedură pot să îi adreseze întrebări. Dacă ascultarea unui martor nu este posibilă, instanța dispune ca declarația acestuia luată în cursul urmăririi penale să fie citită în ședință publică; instanța poate să țină cont de aceasta în determinarea rezultatului cauzei.

24. Art. 74 C.proc. pen. prevede că, în cazul în care martorul nu se poate prezenta în persoană la ședință, instanța poate decide să-i adreseze întrebări la locul în care se află. Părțile la procedură sau reprezentanții acestora au dreptul de a participa și de a adresa întrebări.

ÎN DREPT

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 și art. 3 lit. d) din Convenție

25. Reclamanta denunță o încălcare a dreptului său la un proces echitabil, invocând imposibilitatea de a obține interogarea martorului G.V., deși plângerea și declarația acesteia din urmă au stat la baza condamnării sale. Aceasta invocă art. 6 § 1 și art. 3 lit. d) din Convenție, care prevede următoarele în partea sa relevantă:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil (...) a cauzei sale, de către o instanță (...) care va hotărî (...) asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa (...)

3. Orice acuzat are, în special, dreptul: [...]

d) să întrebe sau să solicite ascultarea martorilor acuzării și să obțină citarea și ascultarea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării; [...]

26. Guvernul contestă acest argument.

A. Cu privire la admisibilitate

27. Guvernul își exprimă îndoielile cu privire la voința reclamantei de a sesiza Curtea. El susține că formularul cererii a fost semnat doar de reprezentanta sa.

28. Reclamanta răspunde că i-a acordat împuternicire doamnei M. Livescu pentru a-i introduce cererea în fața Curții.

29. Curtea ia act de faptul că reclamanta a sesizat-o la 10 august 2005 prin intermediul reprezentantei sale, pe care a mandatat-o prin două împuterniciri, datate 7 și 10 august 2005.

30. În aceste condiții, Curtea consideră că voința reclamantei de a acționa în fața sa este lipsită de îndoială. De asemenea, constată că respectiva cerere nu este în mod vădit nefondată în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Curtea subliniază, în plus, că această cerere nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Este necesar, așadar, să fie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

31. Reclamanta susține că plângerea lui G.V. și declarațiile acesteia făcute în timpul urmăririi penale – potrivit cărora reclamanta nu i-a predat anumite sume pe care le încasase – au fost luate în considerare de instanțele naționale și că au fost esențiale pentru a sta la baza condamnării sale. Aceasta subliniază că nu a avut niciodată posibilitatea de a pune întrebări în contradictoriu acestui martor pentru a clarifica circumstanțele în care societatea a fost administrată în absența lui G.V.

32. Reclamanta menționează că, la începutul procesului, G.V. a fost prezentă la o audiere în calitate de reprezentant al societății, dar, mai târziu, a refuzat să mai participe la audieri. Or, ascultarea lui G.V. era cu atât mai necesară cu cât concluziile expertizelor financiar-contabile păreau a fi contradictorii în ceea ce privește existența unui prejudiciu și modul în care acesta a fost cauzat. Afirmând, pe de o parte, că nu s-a dovedit că G.V. se afla în imposibilitatea absolută de a depune mărturie, reclamanta critică în continuare faptul că Tribunalul nu a luat în considerare soluții alternative, ca de exemplu amânarea ședinței pentru o dată care ar fi permis ca G.V. să fie ascultată.

33. Guvernul subliniază că Tribunalul a admis cererea reclamantei privind convocarea lui G.V. și că a decis, numai după ce a constatat imposibilitatea acesteia de a se prezenta în fața instanței din cauza stării sale de sănătate, să nu o mai interogheze. În plus, Guvernul subliniază că reclamanta nu a solicitat ascultarea lui G.V. în ședința la care aceasta a fost prezentă.

34. În orice caz, Guvernul susține că declarațiile lui G.V. nu au fost esențiale pentru condamnarea reclamantei. Guvernul consideră că instanțele interne au procedat la o analiză detaliată a tuturor probelor, inclusiv declarațiile părților, expertizele și înscrisurile depuse la dosar. Acestea și-au motivat în mod corespunzător deciziile, pe bază probelor care susțineau teza vinovăției reclamantei.

2. Motivarea Curții

a) Principii aplicabile

35. În hotărârea pronunțată de Marea Cameră în cauza *Al-Khawaja și Tahery împotriva Regatului Unit* (nr. 26766/05 și 22228/06, pct. 118, CEDO 2011), Curtea a precizat criteriile de apreciere a capetelor de cerere formulate în temeiul art. 6 § 3 lit. d) din Convenție în ceea ce privește absența martorilor la ședință. Astfel, Curtea a reamintit că acele cerințe de la art. 6 § 3 constituie aspecte specifice ale dreptului la un proces echitabil garantat la paragraful 1 al acestei dispoziții, de care este necesar să se țină seama la aprecierea caracterului echitabil al procedurii. De asemenea, atunci când examinează un capăt de cerere întemeiat pe art. 6 § 1, Curtea trebuie în esență să stabilească dacă procedura penală a avut, în ansamblu, un caracter echitabil [a se vedea, dintre hotărârile recente, *Taxquet împotriva Belgiei* (MC), nr. 926/05, pct. 84, 16 noiembrie 2010, cu referințele citate acolo]. În acest scop, are în vedere procedura în ansamblu și verifică respectarea nu numai a dreptului la apărare, ci și a interesului public și al victimelor ca autorii încălcării să fie cercetați potrivit legii [*Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), nr. 22978/05, pct. 175, CEDO 2010] și, după caz, a drepturilor martorilor (a se vedea, printre multe altele, *Doorson împotriva Țărilor de Jos*, 26 martie 1996, pct. 70, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-II). Curtea reamintește, tot în acest context, că admisibilitatea probelor este subordonată normelor de drept intern și instanțelor naționale și că singura ei sarcină este de a stabili dacă procedura a fost echitabilă (*Gäfgen*, citată anterior, pct. 162, cu referințele citate acolo).

36. Art. 6 § 3 lit. d) consacră principiul conform căruia, înainte ca un acuzat să poată fi declarat vinovat, toate probele acuzării trebuie prezentate în principiu în fața acestuia în ședință publică, în vederea unei dezbateri contradictorii. Principiul în cauză nu se aplică fără excepții, acestea putând fi acceptate doar sub rezerva dreptului la apărare; ca regulă generală, acestea impun să i se ofere acuzatului o posibilitate adecvată și suficientă de a contesta mărturiile acuzării și de a-i interoga pe autorii acestora, la momentul depozitării acestora sau ulterior (a se vedea hotărârile *Lucà împotriva Italiei*, nr. 33354/96, pct. 39, CEDO 2001-II, și *Solakov împotriva „Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei”*, nr. 47023/99, pct. 57, CEDO 2001-X).

37. Din acest principiu general decurg, conform jurisprudenței Curții, două cerințe: prima – absența unui martor trebuie justificată de un motiv serios; a doua – atunci când o condamnare se bazează în întregime sau într-o proporție considerabilă pe depozițiile unei persoane în cazul căreia acuzatul nu i-a putut adresa întrebări sau nu a putut solicita ascultarea acesteia nici în stadiul de instrumentare, nici în cursul dezbaterilor, dreptul la apărare poate fi restrâns în mod incompatibil cu garanțiile prevăzute la art. 6 (dispoziția privind proba „unică sau decisivă”) [*Al-Khawaja și Tahery* (MC), citată anterior, pct. 119].

38. În fiecare cauză în care problema caracterului echitabil al procedurii se pune în raport cu o depoziție a unui martor absent, este necesar să se stabilească dacă există elemente care să compenseze suficient inconvenientele legate de admiterea unei asemenea probe pentru a permite o apreciere corectă și echitabilă a fiabilității acesteia. Examinarea acestei chestiuni permite pronunțarea unei condamnări numai în cazul în care depoziția martorului absent este suficient de fiabilă ținând seama de importanța ei în cauză [*Al-Khawaja și Tahery* (MC), citată anterior, pct. 147].

b) Aplicarea în speță

39. Curtea constată că, în prezenta cauză, G.I. a depus plângere împotriva reclamantei și a fost interogată de parchet în absența reclamantei sau a avocatului acesteia. Deși reclamanta a solicitat un nou interogatoriu, parchetul și instanțele interne au respins cererea sa prin argumente lapidare, deși reclamanta a detaliat motivele și utilitatea acestei măsuri de administrare a probei. Curtea consideră că nu i se poate imputa reclamantei că nu a solicitat ascultarea lui G.V. în cursul ședinței din 25 iunie 2003, deoarece, în cursul respectivei ședințe, G.V. a fost prezentă în calitate de reprezentant al societății, și nu de martor. Tribunalul, singura instanță care putea solicita ca G.V. să fie audiată, a revenit asupra deciziei sale din cauza stării de sănătate a martorului. Având în vedere certificatul medical furnizat de persoana în cauză, Curtea admite că starea de sănătate a martorului

constituia o justificare suficientă pentru absența în fața instanței și pentru încuviințarea declarațiilor sale.

40. Curtea ia act de faptul că, totuși, instanțele naționale nu au luat niciodată în considerare posibilitatea de a-i adresa întrebări lui G.V. în altă parte decât la sediul instanței. Or, Codul de procedură penală îi autoriza pe magistrați să-i adreseze întrebări lui G.V. la domiciliu, dacă aceasta se afla în imposibilitatea de a compărea în fața instanței.

41. Curtea subliniază în continuare că instanțele naționale, pentru a stabili temeiul constatării vinovăției reclamantei, s-au bazat în mod hotărâtor pe declarațiile lui G.V. în fața organelor de anchetă, acuzând-o pe reclamantă că a falsificat mai multe ordine de plată și a sustras banii astfel obținuți (a se vedea *supra*, pct. 16 și 19).

42. Prin urmare, este necesar să se examineze dacă aceste depoziții au fost contrabalansate de garanții procedurale solide pentru a asigura caracterul echitabil al procedurii.

43. Curtea observă că, prin faptul că i-a respins cererile, o parte esențială a apărării reclamantei – care se baza în principal pe întrebările în contradictoriu adresate lui G.V., pentru a dovedi că i-a predat personal sumele de bani în litigiu și că a omis să-i solicite semnarea acestor ordine ca urmare a legăturilor lor de prietenie și a stării de sănătate a lui G.V. – s-a dovedit a fi compromisă (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Vaturi împotriva Franței*, nr. 75699/01, pct. 58, 13 aprilie 2006). Faptul că reclamanta a reiterat pe parcursul întregii proceduri cererea de ascultare a lui G.V. demonstrează importanța pe care o acorda acestui element al apărării.

44. Deși este adevărat că reclamanta a putut să adreseze întrebări lui G.I., soțul lui G.V., acest martor, care de altfel a confirmat faptul că reclamanta le-a predat în mod regulat sume de bani provenite de la societate, nu s-a pronunțat cu privire la împrejurările în care o parte din aceste sume au fost predate soției sale.

45. În plus, realizarea a trei expertize contabile nu poate compensa faptul că G.V. nu a fost ascultată, în măsura în care singurul obiectiv al acestora consta în a preciza numeric eventualul prejudiciu adus societății, și nu de a se pronunța cu privire la răspunderea penală a reclamantei. În plus, concluziile acestor expertize sunt contradictorii, iar reclamanta a solicitat ca G.V. să fie ascultată, explicând că mărturia acesteia din urmă este necesară pentru a clarifica mai multe aspecte privind administrarea societății și originea pretinsului prejudiciu.

46. În fine, Curtea constată că instanțele interne au acordat depozițiilor făcute de G.V. aceeași greutate ca și unei declarații făcute în fața instanței, fără a face referire la riscul de a se baza pe o mărturie făcută de o persoană care nu a fost contrainterogată (a se vedea, *a contrario*, *Mariana Marinescu împotriva României*, nr. 36110/03, pct. 79, 2 februarie 2010, și, *mutatis mutandis*, *Al-Khawaja et Tahery*, citată anterior, pct. 157 și 164)

47. În consecință, având în vedere caracterul esențial al depozițiilor făcute de G.V. și în lipsa unor probe care să poată fi coroborate, Curtea consideră că autoritățile interne nu au furnizat reclamantei elemente de natură să compenseze dezavantajele asociate încuviințării declarațiilor date de G.V. Prin urmare, având în vedere caracterul echitabil al procesului în ansamblu, Curtea concluzionează că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție, coroborat cu art. 6 § 3 lit. d).

II. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

48. Potrivit art. 41 din Convenție,

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

49. Reclamanta susține că a suferit un prejudiciu material pe care îl evaluează la 4 577,36 euro (EUR), reprezentând sumele pe care a fost condamnată să le plătească societății, precum și costurile de recuperare. De asemenea, susține că a suferit un prejudiciu moral considerabil, cu consecințe negative pentru sănătatea și viața sa profesională, pentru reparația căruia pretinde 15 000 EUR.

50. În ceea ce privește pretinsul prejudiciu material, Guvernul susține că acesta nu are nicio legătură de cauzalitate cu încălcarea în cauză. În ceea ce privește prejudiciul moral invocat, Guvernul susține că nu există nicio legătură de cauzalitate clară cu încălcarea pretinsă și că suma solicitată este excesivă. Cu titlu subsidiar, Guvernul apreciază că o constatare a unei încălcări ar reprezenta în sine o reparație echitabilă. În fine, Guvernul consideră că redeschiderea procesului penal în temeiul art. 408¹ C.proc.pen. reprezintă un mod adecvat de redresare a unei eventuale încălcări constatate.

51. Curtea subliniază că singurul temei de reținut pentru acordarea unei reparații echitabile constă, în speță, în faptul că reclamanta nu a beneficiat de un proces echitabil. Desigur, Curtea nu poate specula cu privire la posibilul rezultat al procesului în caz contrar, dar apreciază rezonabil să

considere că persoana în cauză a suferit o pierdere a unei șanse reale în procesul menționat [*Pelissier și Sassi împotriva Franței* (MC), nr. 25444/94, pct. 80, CEDO 1999–II].

52. Prin urmare, pronunțându-se în echitate, în temeiul art. 41, Curtea acordă reclamantei suma de 2 500 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

B. Cheltuieli de judecată

53. Reclamanta solicită, de asemenea, 500 EUR pentru cheltuielile suportate în fața instanțelor interne și 260 EUR pentru cele suportate în fața Curții. Aceasta furnizează documente justificative pentru cheltuielile efectuate în vederea traducerii observațiilor sale în fața Curții. Reclamanta nu solicită rambursarea cheltuielilor efectuate pentru reprezentarea sa în fața Curții și precizează că asistența juridică a fost asigurată *pro bono*.

54. Guvernul nu se opune rambursării cheltuielilor efectuate, cu condiția să fie reale, necesare și rezonabile.

55. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În speță, ținând seama de documentele de care dispune și de jurisprudența sa, Curtea consideră că este rezonabil să acorde reclamantei suma de 500 EUR cu titlu de cheltuieli de judecată.

C. Dobânzi moratorii

56. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

Pentru aceste motive,
în unanimitate,
CURTEA:

1. *declară* cererea admisibilă;
2. *hotărăște* că a fost încălcat art. 6 § 1 și 3 lit. d) din Convenție;
3. *hotărăște*
 - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantei, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății:
 - i) 2 500 EUR (două mii cinci sute de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral;
 - ii) 500 EUR (cinci sute de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru cheltuielile de judecată;
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
4. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la 9 iulie 2013, în conformitate cu art. 77 § 2 și 3 din Regulament.

PRESEDINTE
Josep Casadevall

Grefier
Santiago Quesada